

Ciutat del Vaticà

19/01/2024

Discurs del Papa Francesc al representants de la Federació Internacional de les Universitats Catòliques (FIUC)

Eminències i excel·lències!

Estimats germans i germanes!

Em plau unir-me a la celebració del centenari de la Federació Internacional de les Universitats Catòliques (FIUC). Cent anys de camí certament són un bon motiu de tanta gratitud! Saludo i agraeixo al cardenal José Tolentino de Mendonça i a la professora Gil, presidenta de la Federació.

Va ser Pius XI qui, el 1924, va donar el seu beneplàcit a la primera associació de divuit universitats catòliques. I un decret, molt posterior, de la llavors Congregació dels Seminaris i de les Universitats dels Estudis refereix que –cito– «es van associar amb la intenció que els rectors d'aquestes, [...] amb més freqüència, tractessin junts els assumptes [...] que cal promoure de manera conjunta a favor del seu objectiu més alt» (29 de juny de 1948). Vint-i-cinc anys després, el venerable Pius XII va instituir la Federació de les Universitats Catòliques.

D'aquestes arrels emergeixen dos aspectes que voldria destacar: el primer és l'exhortació a treballar en xarxa. Avui hi ha al món gairebé dues mil Universitats Catòliques. Imaginem el potencial que podria desenvolupar una col·laboració encara més eficaç i operativa, enfortint el sistema universitari catòlic. En un temps de gran fragmentació, hem de tenir l'audàcia d'anar a contracorrent, globalitzant l'esperança, la unitat i la concòrdia, en comptes de la indiferència, les polaritzacions i els conflictes. El segon aspecte és el fet que la Federació –com escriu Pius XII– va ser instituïda «després d'una terrible guerra», com a instrument que contribuís a «conciliar i confirmar la pau i la caritat entre els homes» (Carta Ap. *Catholicas studiorum* Universitats, 27 de juliol de 1949). Malauradament, aquest centenari encara ho celebrem enmig d'un escenari de guerra, la tercera guerra mundial a trossos. Per això és essencial que les universitats catòliques siguin protagonistes en la construcció de la cultura de la pau, en les múltiples dimensions que s'han d'afrontar de manera interdisciplinària.

A la carta magna de les universitats catòliques, la Constitució Apostòlica *Ex corde Ecclesiae*, sant Joan Pau II va començar amb la sorprenent afirmació que la universitat catòlica neix «del cor de l'Església» (n. 1). Potser hauria estat més lògic que digués que sorgeix de la intel·ligència cristiana, però el Pontífex dona la prioritat al cor: *ex corde Ecclesiae*. En efecte, la universitat catòlica, essent «un dels millors instruments que l'Església ofereix a la nostra època» (ibíd. 10), no pot ser més que expressió d'aquell amor que anima cada acció de l'Església, és a dir, l'amor de Déu per la persona humana.

En un temps en què fins i tot l'educació es torna un negoci, i grans fons financers sense cara inverteixen a les escoles i a les universitats com si fos la borsa de valors, les institucions de l'Església han de demostrar que tenen una naturalesa diferent i que es

mouen segons una altra lògica. Un projecte educatiu no es basa només en un programa perfecte, ni en un equipament eficient ni en una bona gestió corporativa. A la universitat ha de palpar una passió més gran, cal notar una recerca comuna de la veritat, un horitzó de sentit, i tot això viscut en una comunitat de coneixement on la generositat de l'amor, per dir-ho així, és palpable.

La filosofa Hannah Arendt, que ha aprofundit l'estudi del concepte d'amor a Sant Agustí, subratlla que aquell gran mestre descrivia l'amor amb la paraula *appetitus*, entesa com a inclinació, desig, tensió-cap a. Per això els dic: no perdin les ganes! Mantinguin la intensitat del primer amor! Que les universitats catòliques no substituïxin el desig amb el funcionalisme o la burocràcia. No n'hi ha prou de concedir títols acadèmics, cal despertar i custodiar en cada persona el desig de ser. No n'hi ha prou de dissenyar carreres competitives, cal promoure el descobriment de vocacions fecundes, inspirar camins de vida autèntica i integrar l'aportació de cadascun dins de les dinàmiques creatives de la comunitat. És veritat que cal pensar en la intel·ligència artificial, però també en aquella espiritual, sense la qual l'home roman un estrany per a si mateix. La universitat és un recurs tan indispensable per viure només "al compàs dels temps" i ajornar la responsabilitat que representen les grans necessitats humanes i els somnis de la joventut.

M'agrada recordar una fableta narrada per l'escriptor Franz Kafka, mort fa cent anys. El protagonista és un ratolí que té por del vast del món i busca una protecció còmoda entre dues parets, una a l'esquerra i una altra a la dreta. Tot i això, en un moment donat se n'adona que comença a escurçar-se la distància entre aquestes i es troba en perill de ser aixafat. És aleshores quan comença a córrer, però arriba a veure que al fons l'espera un parany per a ratolins. En aquell moment escolta la veu del gat que li diu: "No has de fer res més que canviar de direcció". En la seva desesperació, li fa cas al gat, que acaba per menjar-se'l.

No podem confiar la gestió de les nostres universitats a la por; malauradament això passa més sovint del que es pensa. La temptació de tancar-se darrere de les parets, en una bombolla social de seguretat, evitant els riscos i els desafiaments culturals i donant l'esquena a la complexitat de la realitat pot semblar el camí més fiable. Però aquesta és una mera il·lusió! Perquè la por devora l'ànima. No envoltin mai la universitat amb els murs de la por. No permetin que una universitat catòlica es limiti a replicar els murs típics de la societat on vivim: aquells de la desigualtat, de la deshumanització, de la intolerància i de la indiferència, de tants models que miren a reforçar l'individualisme i no inverteixen en la fraternitat.

Una universitat que es protegeix dins dels murs de la por pot, potser, assolir un nivell de prestigi, reconeixement i apreciació, ocupant els primers llocs a la classificació de producció acadèmica. Però, com deia el pensador Miguel d'Unamuno, «Saber per saber! [...] Això és inhumà». Ens hem de preguntar sempre: per a què serveix la nostra ciència? Quin potencial transformador té el coneixement que produïm? A què i a qui servim? La neutralitat és una il·lusió. Per això, una universitat catòlica ha de prendre decisions i aquestes han de ser un reflex de l'Evangeli. Ha de prendre una postura i demostrar-ho amb les seves accions de manera transparent, "tacar-se les mans" evangèlicament en la transformació del món i al servei de la persona humana.

Davant d'una assemblea tan qualificada, formada per grans cancellers, rectors i altres autoritats acadèmiques, voldria agrair-los el que ja estan fent les universitats catòliques. Quant esforç i innovació, quanta intel·ligència i estudi posen en aquella que és la triple missió de la universitat, ensenyar, investigar i retribuir la comunitat! Sí, vull agrair-los de debò. Però, a més, els voldria demanar la seva ajuda. Sí, els demano que ajudin l'Església, en aquest moment històric, a il·luminar les aspiracions humanes més profundes amb les raons de la intel·ligència i les "raons de l'esperança" (cf. 1P 3,15), que ajudin l'Església a dialogar sense por sobre els grans plantejaments contemporanis. Ajudi'ns a traduir culturalment, amb un llenguatge obert a les noves generacions i als nous temps, la riquesa de la inspiració cristiana, a identificar les noves fronteres del pensament, de la ciència i de la tècnica i a assumir-les amb equilibri i saviesa. Ajudi'ns a construir aliances intergeneracionals i interculturals a favor de la cura de la casa comuna, d'una visió d'ecologia integral que doni una resposta efectiva al crit de la terra i al crit dels pobres.

Estimats amics de la FIUC, a moltes capelles de les vostres universitats es pot trobar una imatge de la nostra Senyora *Seus Sapientiae*. Els convido a contemplar-la amb tendresa i a fixar-hi la seva mirada. Quin és el secret de la nostra Senyora de la Saviesa? És portar Jesús, que és la Saviesa de Déu i que ens ofereix els criteris per construir tota saviesa. Fixin la seva mirada al cor de Maria, que ella els acompanyi, a les seves comunitats acadèmiques i als seus projectes. Els beneeixo de cor, i si us plau, no s'oblidin de pregar per mi.